

OKTOBER 2018

BARNETS RETSSIKKERHED I REFORM OM UNGDOMSKRIMINALITET

Institut for Menneskerettigheder opfordrer regeringen til at styrke den menneskeretlige beskyttelse af børn og unge i nyt system for bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Børnene og de unge bør sikres flere retssikkerhedsmæssige garantier.

Ifølge to lovudkast, regeringen har sendt i høring, vil et Ungdomskriminalitetsnævn fremadrettet kunne fastsætte såkaldte straks-reaktioner og forbedringsforløb for 10-14-årige, som er mistænkt for overtrædelse af visse forbrydelser, og 15-17-årige, som er dømt og har fået fængselsstraf for overtrædelse af forbrydelserne. Foranstaltningerne kan spænde over alt fra at blive sat til at vaske brandbiler til tvangsfjernelse fra hjemmet.

Lovforslagene er et resultat af en politisk aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet og Dansk Folkeparti. Der er tale om en reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet, som vil få ganske indgribende og vidtrækkende konsekvenser for børn og unge, der har begået kriminelle handlinger.

INGEN MENNESKERETLIGE KRAV

Menneskeretligt set kan der være fordele ved at etablere et særsystem for børn og unge, der har begået kriminalitet, som holdes uden for det gældende strafferetlige system. Det må dog aldrig betyde, at systemet forringer børnenes og de unges retsstilling i forhold til det gældende strafferetlige system.

Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 giver europæiske borgere ret til retfærdig rettergang og retssikkerhed i strafferetssager. Der er således en række standarder og retningslinjer, som staterne skal leve op til, når borgere udsættes for strafferetlige sanktioner.

Instituttet kan ikke med den fornødne sikkerhed konkludere, at reformen af indsatsen mod ungdomskriminalitet vil føre til egentlige strafferetlige sanktioner, som skal efterleve forpligtelserne efter Menneskerettighedskonventionens artikel 6. Derfor har børnene og de unge ikke et direkte menneskeretligt krav på at få de retssikkerhedsmæssige garantier opfyldt, som følger af konventionen.

Instituttet mener dog alligevel, at der af hensyn til barnets retssikkerhed, og med internationale standarder og retningslinjer om børns retspleje for øje, bør indføres visse processuelle retssikkerhedsgarantier.

ANBEFALINGER

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at:

- politiansatte ikke sidder med i Ungdomskriminalitetsnævnet, samt at politiet ikke er sekretariat for nævnet.
- Justitsministeriet overvejer, om en advokat bør være medlem af nævnet som en retssikkerhedsgarant sammen med dommeren.
- der i alle sager for nævnet beskikkes en advokat til barnet eller den unge.
- sondringen mellem 10-11-årige og de andre børn og unge udgår fra lovudkastets dele om advokatbistand og klageadgang, så de 10-11-årige ikke stilles dårligere end resten.
- Justitsministeriet i bemærkningerne nærmere redegør for, hvordan den foreslåede ordning sikrer, at børn med handicap ikke bliver stillet ringere på grund af deres handicap, og at der bliver tilvejebragt den fornødne støtte og rimelige tilpasning både i relation til processen for nævnet, og i forhold til udmåling af foranstaltninger.
- Børne- og Socialministeriets forslag om undersøgelse af kroppens overflade, hvor barnet eller den unge skal tage sit tøj af, udgår.

VIDTGÅENDE INDGREB OVER FOR ANBRAGTE BØRN

Det ene lovudkast fra regeringen lægger op til en øget kontrol med børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. De vil i højere grad end tidligere kunne blive udsat for kropsundersøgelser, kontrol med deres kommunikation med venner og familie, tv-overvågning på fællesarealer og døralarmer på værelserne.

Der er tale om ændringer, der vedrører børnenes og de unges ret til respekt for privatliv og hensynet til værdighed og kropslig integritet. Der er derfor tale om ganske vidtgående indgreb. Især kropsundersøgelser kan risikere at føre til et uproportionalt indgreb og dermed en krænkelse af barnets eller den unges rettigheder.

MANGLER MENNESKERETLIG REDEGØRELSE

Ingen af lovudkastene indeholder en nøje gennemgang af de menneskeretlige aspekter af lovforslagene. Dette på trods af, at reformen vil føre til ganske intensive foranstaltninger og indgreb i børnenes og de unges rettigheder. Instituttet savner især en gennemgang af Danmarks forpligtelser efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Børnekonventionen.